

Asia: VN/8915/2024

Lausuntopyyntö arviomuistiosta: Työvoimapalveluiden palveluprosessin uudistustarpeet ja yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijasta

Lausunnonantajan lausunto

Työtarjousten velvoittavuuden lisääminen

Ehdotus on kannatettava. Työtarjousten tulee perustua asiantuntijan arvioon siitä, millaisia työpaikkoja asiakkaan kannattaa hakea ja siten niiden tulisi olla velvoittavia riippumatta työnhaun kestosta ja asiakkaan palveluprosessin vaiheesta.

Työvoimaviranomaisen kirjallisesta muistutuksesta luopuminen

Kirjallisesta muistutuksesta luopuminen on kannatettavaa syistä, jotka on esitetty muistiassa. Työvoimaviranomaisen tulee muilla tavoin huolehtia siitä, että työnhakijat ovat tietoisia velvollisuuksistaan ja mahdollisista sanktioista.

Nuoret ja velvollisuus hakea opiskelupaikkoja työttömyysetuuden edellytyksenä

Esitys huomioida laajemmin eri hakuvaihtoehtoja on kannatettava. Säädösten tulisi kuitenkin olla laadittu siten, että ne ovat toimeenpanon kannalta selkeät ja tukevat nuorten aktiivista hakeutumista soveltuvaan työllistymistä edistävään koulutukseen.

Palveluprosessin uudistaminen (ml. työnhakuvelvollisuus)

Nykyisessä työvoimapalvelumallissa on paljon hyvää. Nopeaan ja laadukkaaseen palveluun työnhaun alussa tulee panostaa, jotta työllistyminen nopeutuu ja yhä harvemman työttömyys pitkittyy ja tilanteen parantaminen vaatii raskaita ja kalliita palveluita. Toisaalta on varmistettava säännöllinen yhteydenpito ja palvelutarpeen sekä suunnitelman tarkistaminen työttömyyden jatkuessa.

Nyt voimassa olevaa työvoimapalvelumallia ei tarvitse eikä kannata purkaa. Kysymys on ennen kaikkea siitä, että lainsäädännössä mahdollistetaan paikallisten olosuhteiden huomioiminen sekä luotetaan asiantuntijan arvioon siitä, millainen palvelu parhaiten edistää kunkin asiakkaan nopeaa sijoittumista työmarkkinoille. Tämä toteutuu säätämällä realistinen tavoiteaikataulu

alkuhaastattelulle sekä luopumalla tiukasta ajallisesta ja määrällisestä sääntelystä täydentävien työnhakukeskusteluiden toteuttamisessa työnhaun alkuvaiheessa. Aikarajat voivat edelleen toimia suosituksena, mutta mahdollistaen eri tilanteissa laajemman harkinnan siitä, miten käytössä olevilla resursseilla saadaan tuotettua mahdollisimman paljon vaikuttavuutta. Asiakkaiden tasavertaisen kohtelun ja palvelutason varmistamiseksi laissa voidaan edelleen edellyttää riittävän usein toteutuvaa yhteydenpitoa ja suunnitelman päivittämistä työnhaun aikana.

Liian tiukasti säädellyt aikarajat palveluprosessin alkuvaiheessa ovat käytännössä mahdottomat täysimääräisesti toteuttaa työvoimapalveluiden asiakasmäärien suuren vaihtelun vuoksi. Erikoisosaamista vaativa asiantuntijaresurssi ei voi joustaa julkisessa hallinnossa päivä- ja viikkotasolla siten, että samat aikarajat voisivat toteutua asiakasmäärien suuressa päiväkohtaisessa ja kausivaihtelussa. Lisäksi jo teknisistä syistä alkuhaastattelun toteuttaminen kaikille 5 päivän sisällä on mahdotonta, jos esimerkiksi haastattelukutsu on lähetettävä kirjeenä tai tarvitaan tulkkia. Lainsäädäntöön kirjatut säädökset, jotka ovat jo lähtökohtaisesti mahdottomat toteuttaa, kuormittavat tehtäviinsä sitoutunutta ja lain noudattamiseen pyrkivää virkahenkilöstöä. Tästä syystä olisi syytä myös alkuhaastattelun osalta arvioida uudelleen laissa määriteltyä aikarajaa, esimerkiksi 10 työpäivää olisi toimeenpanon kannalta toimivampi aikaraja.

Ennen kaikkea liian tiukat aikarajat palveluprosessissa johtavat helposti vääranlaiseen priorisointiin ja sitä kautta haastattelujen ja keskustelujen laadun heikkenemiseen. Aikarajoissa pysyminen edellyttää väistämättä ajoittain palvelun keventämistä, pinnallisempia haastatteluja sekä työnhakusuunnitelman laatimista ilman perusteellista keskustelua ja palvelutarvearvion laatimista. Mallin tarkoituksena on syventää ja parantaa palvelua juuri työnhaun alkuvaiheessa, jolloin on mahdollisuutta saavuttaa vaikuttavuutta ilman raskaita palveluja ja lyhentää työnhakujen kestoa. Kuitenkin jäykillä aikarajoilla on helposti juuri päinvastainen vaikutus: Palveluprosessin alussa korostetaan suoritteiden määrää, ei laatua ja vaikuttavuutta.

Yhtenä vaihtoehtona esitetty palveluprosessin keventäminen lisäämällä uusia asiakasryhmäkohtaisia poikkeuksia ei ole kestävä ratkaisu. Se lisää huomattavasti työmäärää asiakaspalvelussa ja toisaalta asiakkaiden jakaminen lainsäädännön tasolla palvelutarpeen mukaan kohderyhmiin ei riittävän tarkasti kuvaa kunkin asiakkaan todellista palvelutarvetta. Palvelutarpeen arviointi tapahtuu jatkuvana samassa asiakasprosessissa, jossa asiakkaan haastattelut ja keskustelut toteutetaan. Näin ollen prosessista vastaavalla asiantuntijalla on myös parhaat edellytykset rakentaa prosessi parhaiten asiakkaan tilanteeseen sopivalla tavalla. Julkisessa työvoimapalvelussa toimitaan virkavastuulla ja toisaalta kunnat vastaavat työttömyyden kustannuksista, joten ei ole syytä odottaa palvelutason heikkenemistä, vaikka asiakasprosessista vastaavan tahon harkintavaltaa lisättäisiin prosessin toteuttamisen suhteen.

Vaihtoehto, jossa toimintaa tai valvontaa tehostamalla nykyisen lain mukainen alkuvaiheen palveluprosessi toteutuisi täysimääräisesti ei ole realistinen, koska vaadittava asiakaspalveluhenkilöstön lisäys olisi niin suuri.

Kuntien onnistumista työvoimapalvelujen tuottamisessa tulisi ennen kaikkea arvioida tulosten eli työllisyyttä ja työttömyyttä sekä työnantajien rekrytointiongelmia kuvaavien tunnuslukujen avulla, ei jäykästi säädellyn palvelumallin toteutumista kuvaavien haastattelujen ja keskustelujen lukumäärien ja ajankohtien kautta.

Työnhakuvelvollisuuden osalta lainsäädännön tulisi olla selkeää ja myös työnhakijan ymmärrettävissä. Nykyinen runsaasti poikkeuksia sisältävä lainsäädäntö ei tätä kaikilta osin täytä. Suositeltavaa olisi, että työnhakuvelvollisuus on säädetty mahdollisimman yksiselitteisesti ja kattavasti, mutta jättäen mahdollisuuden yksilölliseen asiantuntijaharkintaan silloin, kun työnhakijan tilanne sitä edellyttää.

Yksityisen työnvälityksen mahdollisuus saada tietoja työnhakijoista

Esitys siitä, että yksityisen työnvälityksen toimijat saavat näkyvyyden työnhakijoiden profiileihin on kannatettava. Tietosuojakysymykset huomioiden tähän toimivien ratkaisu on mahdollisuus kirjautuneena tarkastella työnhakija-asiakkaiden laatimia työhaluprofiileja. Profiilin laatiminen tulisi olla työnhakijalle teknisesti mahdollisimman yksinkertaista, jotta se voidaan toteuttaa velvoittavana ilman merkittävää työmäärän lisäystä asiakaspalvelussa. Järjestelmässä olevat osaamiseen ja kokemukseen liittyvät tiedot pitäisi saada tuotettua profiiliin suoraan niin, että profiilit olisivat ajantasaisia ja hyödynnettävissä myös sellaisten työnhakijoiden osalta, joilla on kielitaidon puutteen tai muun syyn takia hankala itse laatia profiilia.

Profiilien säännölliseen tarkistamiseen ja niiden laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Parhaimmillaan tämä kytkeytyy luontevasti asiakkaan palveluprosessiin ja virkailijalla tulee olla aina mahdollisuus tarkistaa profiilin sisältö ja arvioida sitä yhdessä asiakkaan kanssa haastattelujen ja työnhakukeskustelujen yhteydessä.

Yleinen palaute / Muut muistion kohdat

Ei lausuttavaa.

Niemi Outi
Raision kaupunki - Yritys- ja työllisyyspalvelut